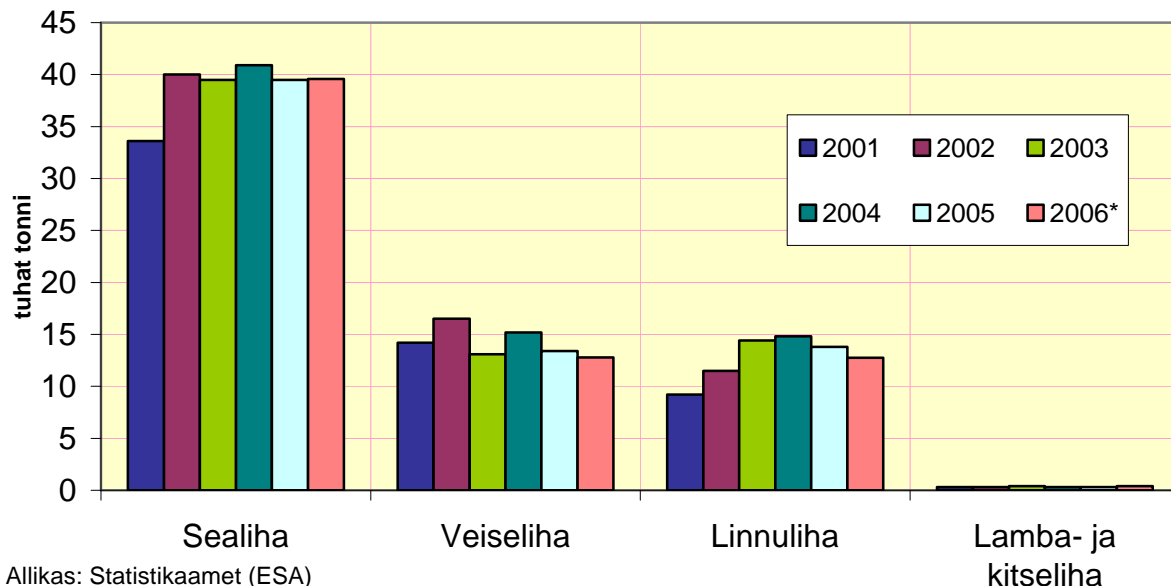

Lihaturg: tootmine ja töötlemine 2006. aasta

Lihatootmine

2006. aastal toodeti kokku 65,6 tuhat tonni liha, mis on 1,5 tuhat tonni (2,3%) võrra vähem kui 2005. aastal (joonis 1). Veiseliha toodeti 12,8 tuhat tonni, linnuliha 12,7 tuhat tonni ja sealihha 39,6 tuhat tonni. Lamba- ja kitseliha tootmine on jätkuvalt väike (alla 1% kogu lihatoodangust). Veiseliha tootmine vähenes 2006. aastal 4,5%, linnuliha 7,6% ning sealihhal suurenes 0,2%. Viimasel viiel aasta jooksul on lihatoodang püsinud peaaegu ühesugusena ning aastas toodetakse liha keskmiselt 65-70 tuhat tonni. Üle poole lihatoodangust moodustab sealihha, küündides 2006. aastal 60%ni.

Joonis 1. Lihatoodang liigiti, 2001-2006*

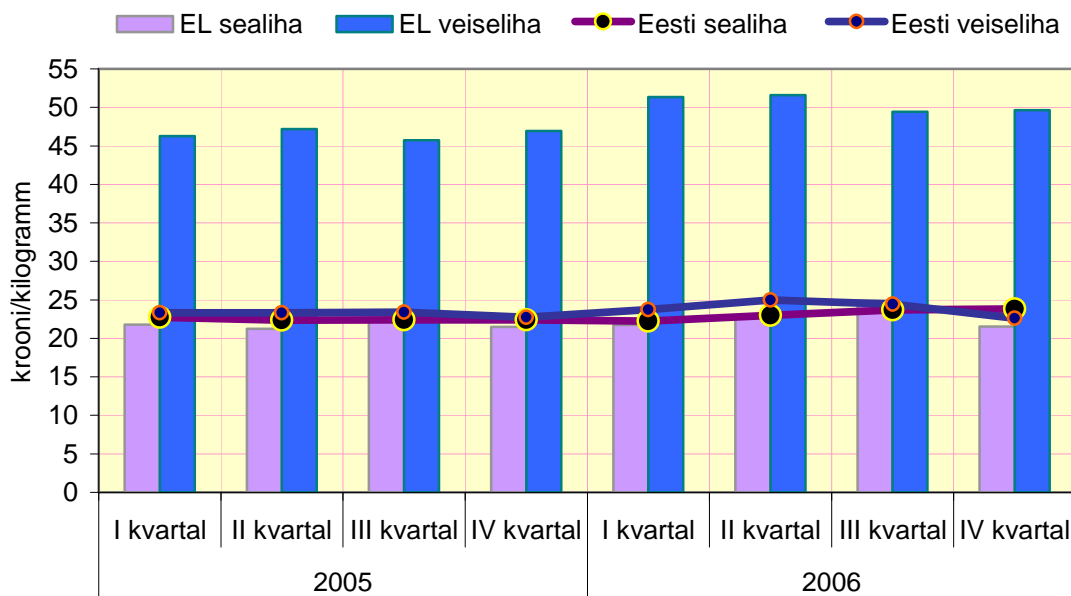

Allikas: Statistikaamet (ESA)
* esialgsed andmed

Veiseliha tootmine

Eestis oli 2006. aasta detsembri lõpu seisuga 245 tuhat veist, mis on 4,5 tuhat looma vähem (1,8%) kui 2005. aasta lõpus. Veiseliha toodeti 12,8 tuhat tonni ja selle osatähtsus kogu lihatoodangus 2006. aastal oli 19,5%. Võrreldes eelmise aastaga vähenes veiseliha tootmine kuue tuhande tonni võrra. Tootmise vähenemise põhjuseks võiks lugeda jätkuvalt seda, et väike-tootjad müüvad oma pullvasikad kuni 3 kuu vanustena üleskasvatamiseks teistesse Euroopa Liidu (EL) liikmesriikidesse, eeskätt Hollandisse, Poolasse ja Läti aga ka Venemaale (elusveiste eksport suurenes 2006. aastal 6000 looma võrra). Sellest tingituna tapeti Eestis 4,5% vähem veiseid (eluskaalus) kui 2005. aastal. Seega ei ole toetused veel piisavalt stimuleerivad veiseliha tootmise suurendamiseks. Ka aitab veiseliha tootmise vähenemisele kaasa asjaolu, et Eesti veiseliha kokkuostuhinnad on poole väiksemad kui EL-i keskmised (joonis 2).

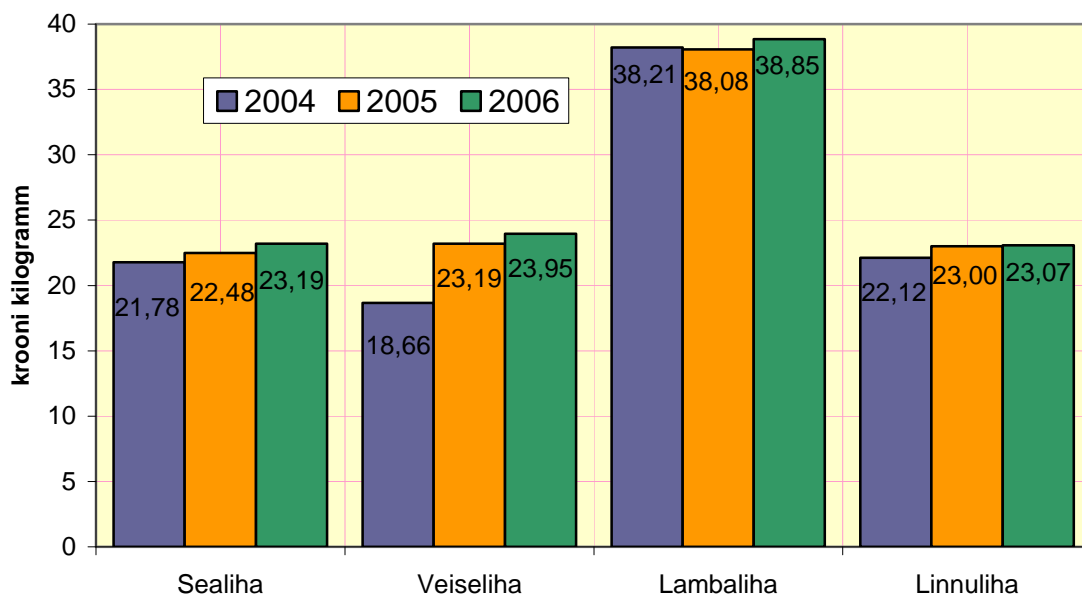
Joonis 2. Keskmine liha hind Eestis ja EL-is, 2005-2006

Allikas: ESA, Eesti Konjunkturiinstituut (EKI)

Veiseliha keskmine kokkuostuhind Eestis 2006. aastal oli 23,9 krooni kilogramm, mis on võrreldes 2005. aastaga siiski 3,3% ja võrreldes 2004. aastaga koguni 24,3% võrra tõusnud (joonis 3.). 2006. aastal oli EL keskmine veiseliha kokkuostuhind 50,5 krooni kilogramm, mis on 52% kõrgem kui Eesti veiseliha kokkuostuhind.

Joonis 3. Liha keskmine kokkuostuhind Eestis, 2004-2006

Allikas: ESA

Positiivne suundumus sektoris on lihavedekasvatuse elavnemine. See toob endaga kaasa liha kvaliteedi kasvu ning võib loota, et koos kvaliteedi kasvuga tõusevad järgmisel aastal Eestis ka veiseliha kokkuostuhinnad (juba praegugi makstakse kvaliteetse lihavede eest suuremat kokkuostuhinda, olenevalt EUROP kategooriast 34-41 krooni kilogrammi eest).

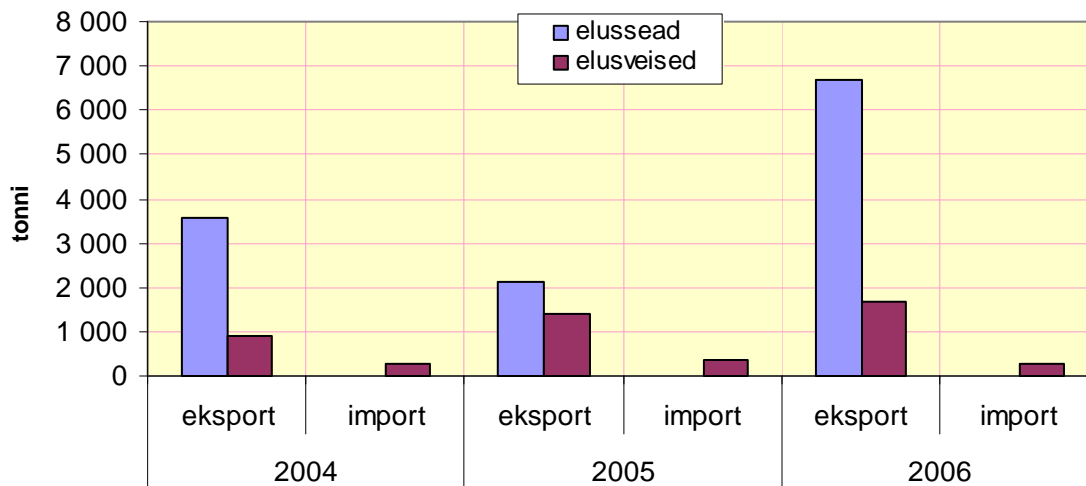
Sealiha tootmine

Eestis oli 2006. aasta detsembri lõpu seisuga 341,2 tuhat siga, mis on 5,3 tuhat siga vähem kui 2005. aasta lõpus. Sealiha toodeti 39,6 tuhat tonni ja selle osatähtsus kogu lihatoodangus oli 60,3%. Sealiha tootmine on alates 2003. aastast püsinud stabiilsena jäädes 39-41 tuhande tonnini aastas.

EL sealihaturu korralduse süsteemi mõju meie sealihasektori hindade arengule on jätkuvalt positiivne. Sealiha hinnad püsivad EL-is ühtlasel tasemel ning meie kokkuostuhinnad on isegi EL-i keskmisest natukene kõrgemad (joonis 2.). 2006. aasta keskmine kokkuostuhind sealihal oli Eestis 23,2 krooni kilogramm, mis on 3,2% võrra kõrgem kui 2005. aasta ja 6,5% võrra kõrgem 2004. aasta kokkuostuhind Eestis (joonis 3.). EL sealiha keskmise kokkuostuhinnaga võrreldes on Eesti sealiha hind viimastel aastatel olnud mõne protsendi võrra kõrgem. 2006. aastal oli EL sealiha kokkuostuhind 22,76 krooni kilogramm, mis on 1,9% madalam kui Eesti sealiha kokkuostuhind.

2006. aasta sealiha eksport vähenes võrreldes 2005. aastaga, kuid elusloomade väljavedu suurenes oluliselt. Elussigade eksport oli 2006. aastal 6,7 tonni, mis on võrreldes 2005. aastaga on suurenenud 212,3%. Enamus elussigu veeti Venemaale.

Joonis 4. Elusloomade eksport ja import, 2004-2006

Allikas: PÕM, ESA

Samas kasvas sealiha import 2006. aastal 19,8% võrreldes eelmise aastaga ning liha- ja lihatoodete väliskaubandusbilanss püsib jätkuvalt negatiivne, kusjuures negatiivsus suureneb. Kuigi enamus meie suurtest lihatööstustest kas kasvatab ise sigu või ostab sead kokku Eestist, on sisetoodava sealiha osatähtsus ikkagi suur. Kuna imporditav sealiha (enamjaolt külmutatud sea tagaosad, õla- ja muud tükid Soomest, Taanist, Poolast ja Saksamaalt) on 15-20% kodumaisest odavam, siis on see tööstustele kasulik. Seetõttu on osa seakasvatajad hakanud otsima teisi turge (nt. elussigade eksport Venemaale).

Kodumaise sealiha osatähtsuse tõusule lihatoodetes ning sealiha tootmise suurendamisele loovad eelduse lihasektori viimasel ajal suurendanud investeeringud tootearendusse ning kodumaise ja kvaliteetsema kaupa eelistamine Eesti tarbija poolt. Kuna tarbijad on nõus kodumaise toote eest ka rohkem maksma, siis võib ehk loota ka sealiha impordi vähenemist järgnevatel aastatel.

EL maksab sealihale (v.a. elusloomadele) eksporditoetust kaubitsemisel väljaspool EL piire.

Linnuliha tootmine

Eestis oli 2006. aasta detsembri lõpu seisuga 1,592 miljonit kodulindu, mis on 287 tuhat lindu (15,2%) vähem kui 2005. aastal. Linnuliha toodeti 2006. aastal 12,7 tuhat tonni, mis on 7,6% vähem kui 2005. aastal. Linnuliha osatähtsus kogu lihatoodangust moodustas 19,4%.

Eesti keskmine linnuliha kokkuostuhind oli 2006. aastal 23,07 krooni kilogramm, mis on eelmise aastaga võrreldes 0,3% ning 2004. aastaga võrreldes 4,3% tõusnud. Suur hinnalangus toimus suvel juulis, kus keskmine kokkuostuhind langes 17,6 kroonini. Augustis tõusis kokkuostuhind aga taas 21-22 krooni juurde. Põhjuseid, miks toimus selline lühiajaline ja suur hinnalangus, on mitmeid. Üks põhjustest, mis mõjutas kokkuostuhinda, oli meil valitsev turuolukord, kus linnuliha hinna ajutise languse tingisid suurenenud nõudlus (suvehooaeg, grillimine), mis võimaldas rohkem toota ning samas oli ka hindade alandamiseks mõningane surve väliskonkurentidelt. 2006. aasta keskmine tõusis võrreldes eelneva aastaga kõrgemale tasemele aga tänu oktoobri-detsembri kõrgetele kokkuostuhindade.

Eestis ja ka mujal maailmas valitseb endiselt linnugripi oht ja seetõttu on linnuliha nõudlus ja tarbimine vähenenud.

Lamba- ja kitseliha tootmine

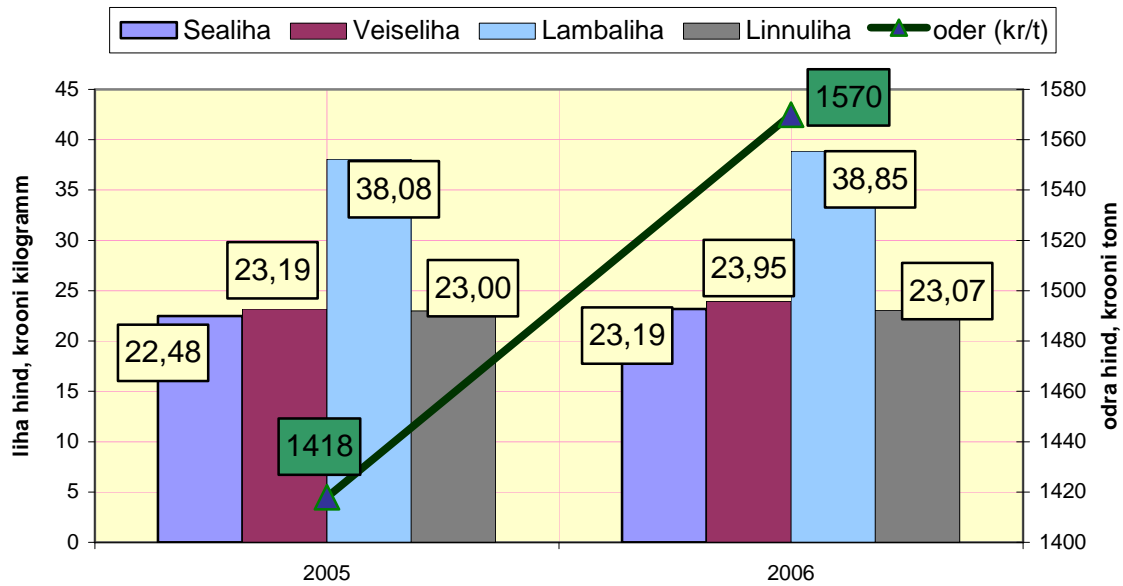
Eestis oli 2006. aasta detsembri lõpu seisuga 61,5 tuhat lammast ja kitse, mis on 9,1 tuhat looma (17,4%) rohkem kui 2005. aasta lõpus. Lammaste arvukus on tõusnud kahel viimasel aastal tänu ute kasvatamise täiendavale otsetoetusele ja keskkonnatoetuste maksmisele.

Lamba- ja kitseliha toodeti 2006. aastal 0,4 tuhat tonni, mis on alla 1% kogu lihatoodangust.

Söödad

Kuna maailmas teravilja hinnad jätkuvalt tõusevad, siis kallineb ka loomasööt ja kasvavad põllumajandustootja kulutused looma kohta. See omakorda mõjutab liha eest küsitavat hinda, tootmine lihatööstustes kallineb ja tõuseb valmistoodete hind. 2006. aastal tõusid Eestis söödateravilja hinnad keskmiselt 15% võrreldes 2005. aastaga (nt. söödarukki hind tõusis 24,8%, söödanisul vastavalt 15,2% ja söödaodral 10,7%). Arvestades söödateravilja jätkuvat kallinemist (EKI andmetel kasvas 2007. aasta alguses söödaodra hind peaaegu 40% võrreldes 2006. aasta keskmise kokkuostuhinnaga), võib varsti oodata ka lihatoodete hinnatõusu.

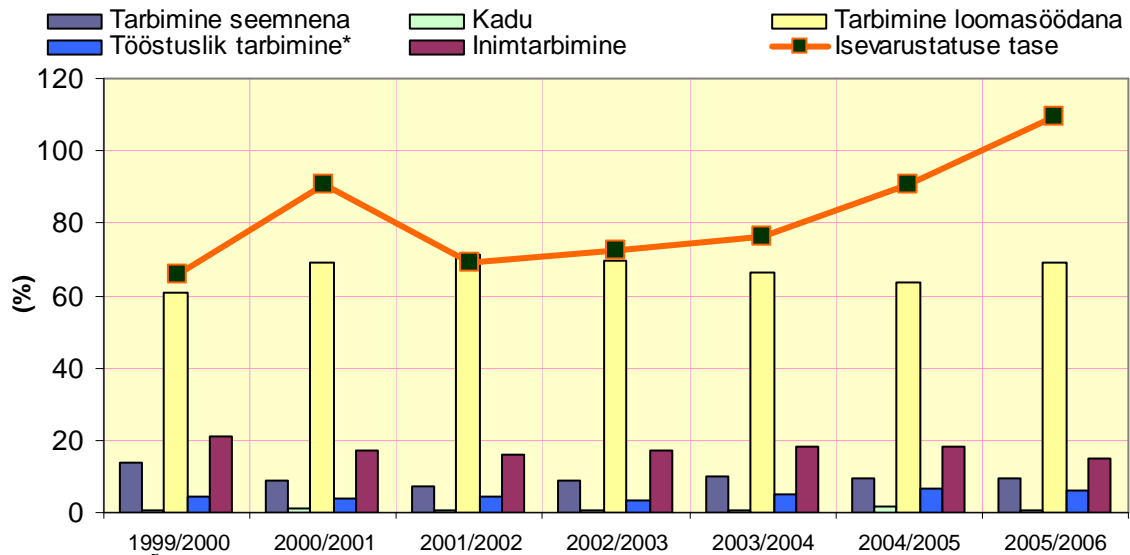
Joonis 5. Keskmised liha ja söödaodra kokkuostuhinnad, 2005-2006

Allikas: EKI, ESA

Eesti teraviljatoodang 2006. aastal oli 760 tuhat tonni, siseturu vajadus teravilja ja teraviljasaaduste osas (ümbär arvestatuna teraks) oli 689 tuhat tonni. Sellest tarbitakse loomasöödana 69,2%.

Joonis 6. Teravilja tarbimine ja isevarustatuse tase, 2000-2006

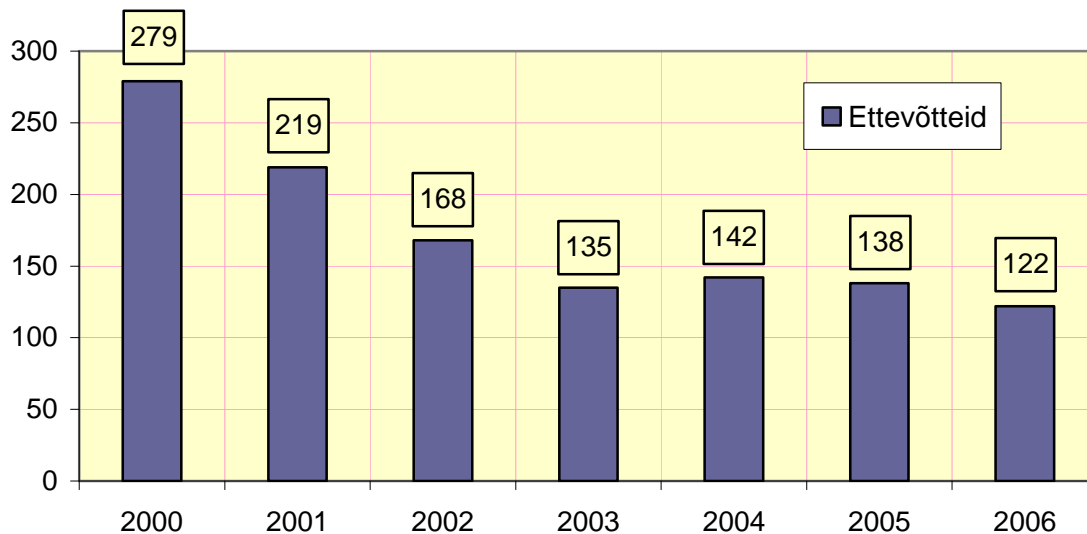
Allikas: ESA, PÕM

Lihatööstus

Positsioon toiduturul

Eestis oli 2006. aasta lõpu seisuga Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) andmetel 122 lihakäitlemisettevõtet (joonis 7.). Võrreldes eelmise aastaga on ettevõtete üldarv vähenenud 16 ettevõtte võrra. Paljud lihatööstused on endale saanud uued omanikud, on toimunud ettevõtete ühinemised ja mõned pankrotid. Peamiselt on vähemaks jäänud väiketapamajasid. Lihaturul valitseb jätkuvalt tihe konkurents siseturul. Välismaisel kapitalil põhinevad ettevõtted annavad ligikaudu 80% sektori kogutoodangust.

Joonis 7. Lihakäitlemisettevõtete arv, 2000-2006

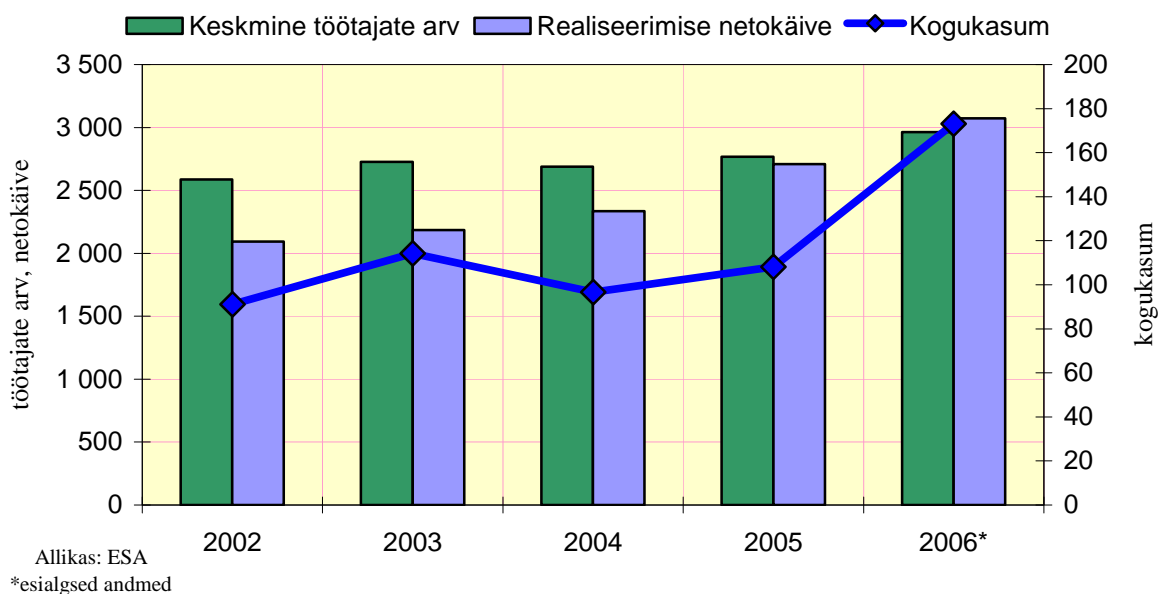

Allikas: VTA

Lihasektori käive ja kasum

2006. aastal on üsna jõudsalt kasvanud lihasektori käive võrreldes 2005. aastaga. Ka kasumi osakaal käibes on kasvanud. 2006. aastal oli sektori käive 3 074 miljonit krooni, mis on 2005. aasta samast perioodist 13,5% võrra suurem, 2004. aastaga võrreldes aga koguni 31,6% kõrgem. Kui 2005. aasta lõpus moodustas kasum käibest keskmiselt 4%, siis 2006. aastal 5,6%. 2006. aastal teenis sektor 173 miljonit krooni kasumit.

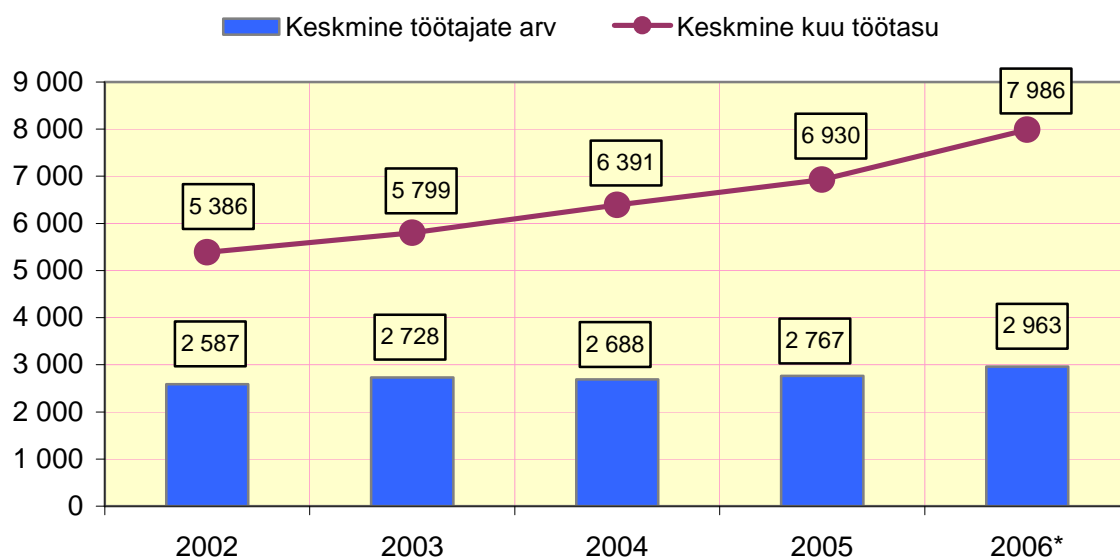
Joonis 8. Realiseerimise netokäive ja kogukasum, 2002-2006*

Töötajate arv ja töötasu

Statistikaameti andmetel töötas 2006. aastal lihasektoris keskmiselt 2963 inimest. Võrreldes 2005. aastaga on töötajate arv kasvanud 196 töötaja võrra (7,1%) ning 2004. aastaga võrreldes 275 inimese võrra (10,2%). 2006. aasta keskmine töötasu lihasektoris oli 7986 krooni, mis ületab 2005. aasta keskmise 1056 krooni võrra (15,2%) ja 2004. aasta keskmise aga koguni 1595 krooni võrra (24,9%). Vabariigi keskmisele jäi lihasektori töötasu 2006. aastal 17,1% ning toiduainetööstuse keskmisest aga ligikaudu 10,5% alla (esialgsed andmed).

Joonis 9. Keskmine töötajate arv ja töötasu (krooni), 2002-2006*

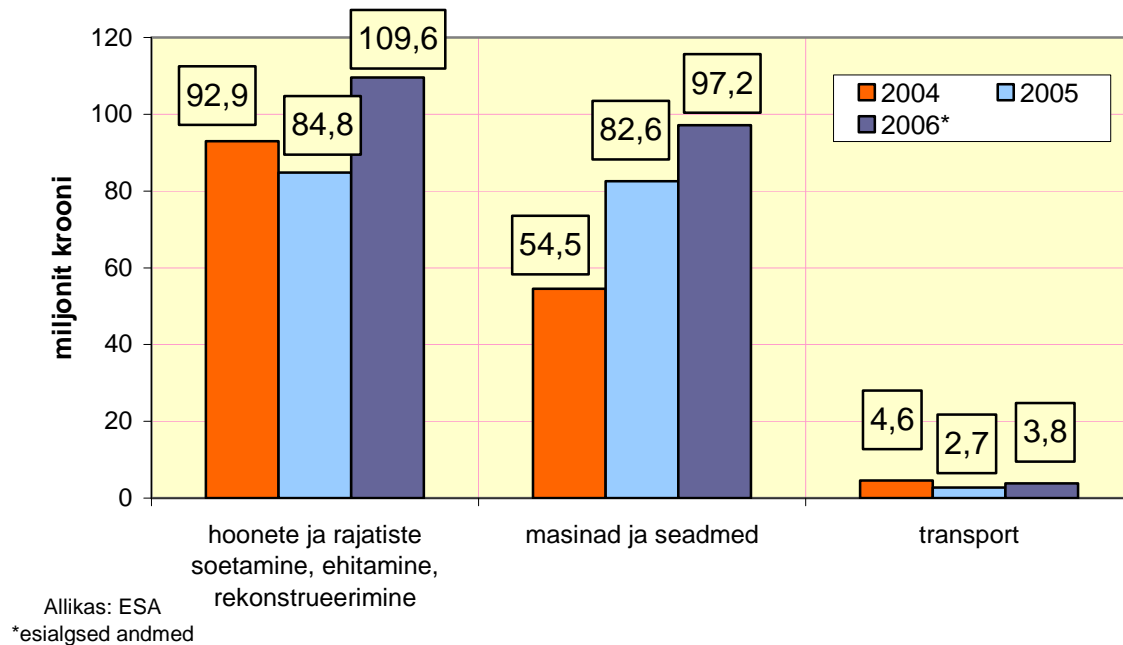

Allikas: ESA
*esialgsed andmed

Investeeringud

Alates 2002. aastast on lihasektor materiaalsesse põhivarasse kokku investeerinud ligikaudu 864,2 miljonit krooni.

Joonis 10. Lihatööstusettevõtete investeeringud, 2004-2006*

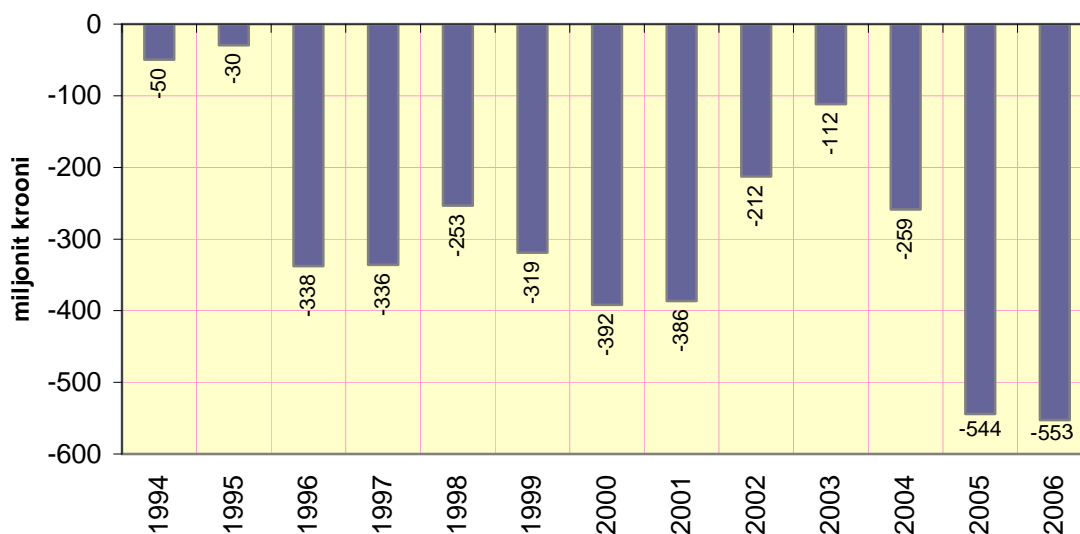
2006. aastal investeeriti lihasektoris ESA esialgsel andmel 215,1 miljonit krooni, mida on 2005. aasta investeeringutega võrreldes 29,2% ning 2004. aastaga võrreldes 17,9% enam. Suurimad investeeringud, koguinvesteeringutest ligikaudu 51%, tehti 2006. aastal hoonete ja rajatiste soetamiseks, ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks. Investeeringud masinatesse, seadmetesse ja muusse inventari moodustasid 45,2% ja transpordivahenditesse keskmiselt 1,8% (joonis 10).

Lihakaubandus (eksport, import)

Eestis oli 2006. aastal 7 lihatööstusettevõtet, kes omasid ekspordiluba Venemaale (eelmisel aastal oli neid neli), ühel ettevõttel oli luba eksportida oma toodangut Ameerika Ühendriikidesse. Jätkuvalt suurenes liha- ja lihatoodete väliskaubandusbilansi negatiivsus (joonis 11.).

Võrreldes eelmise aastaga suurenes 2006. aastal liha ja lihatoodete väljavedu väljendatuna rahas 25,7 miljonit krooni (5,1%), seejuures väljavedu EL liikmesriikidesse suurenes 1,7% ja kolmandatesse riikidesse 1,9 korda. Eksport Venemaale suurenes 3,2 korda. Kõige enam suurenes vorstitoodete (37,2%) ja linnuliha (8,8%) väljavedu (joonis 12.).

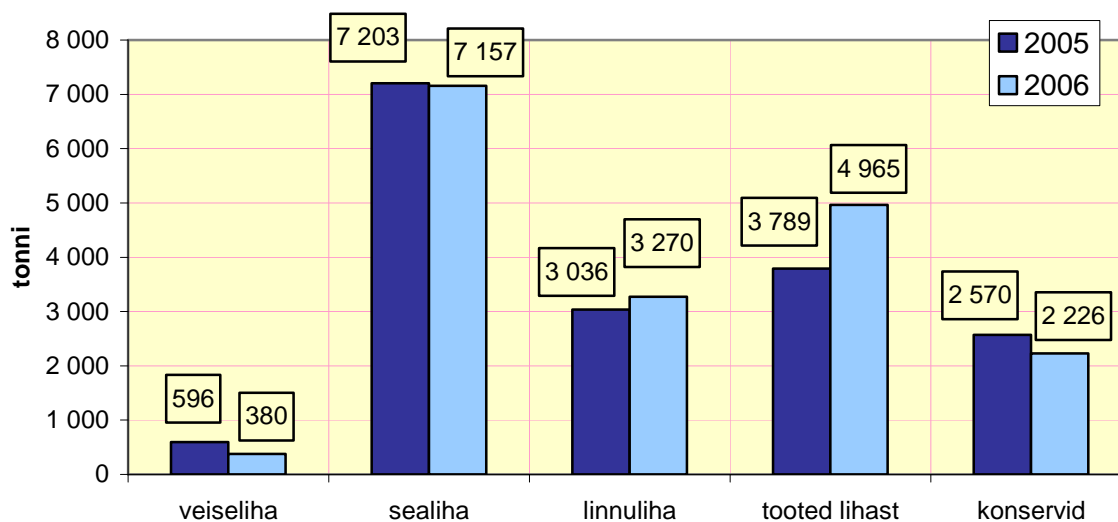
Joonis 11. Liha ja lihatoodete väliskaubandusbilanss, 1994-2006

Allikas: ESA, PÕM

Keskmine sealihha ekspordihind oli 32,8 krooni kilogramm, mis on 2005. aasta hinnast 1,3 krooni (4,1%) kõrgem. Linnuliha hind oli 19,4 krooni kilogramm, ligikaudu 20 senti (1,1%) kõrgem ning veiselihal 55,9 krooni kilogramm, mis on 2005. aasta keskmisest 13,9 krooni (33,3%) kõrgem.

Joonis 12. Liha ja lihatoodete väljavedu, 2005-2006

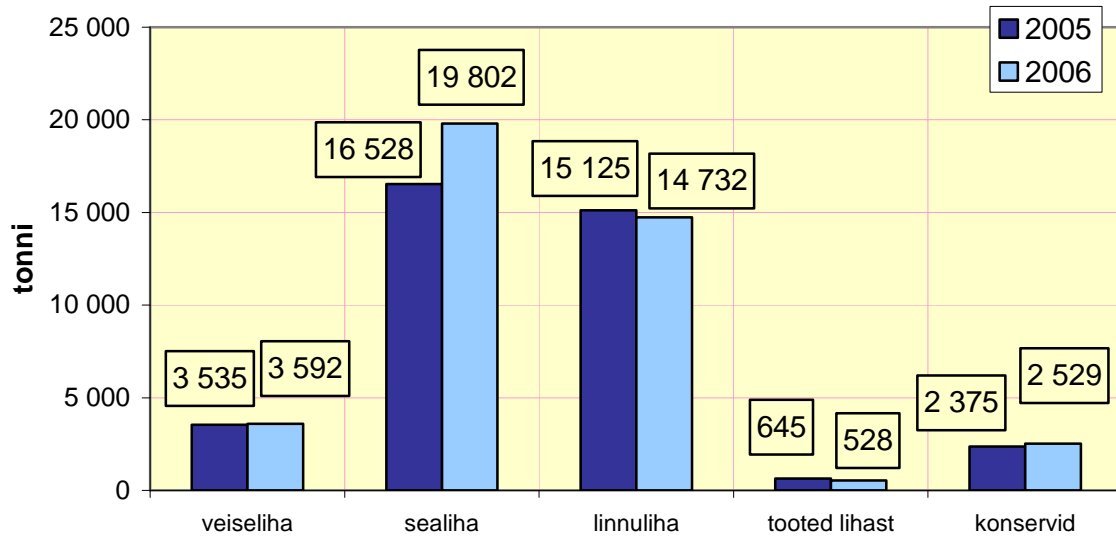
Allikas: ESA, PÕM

2006. aasta liha ja lihatoodete sissevedu väljendatuna rahas suurenes 27,2 miljoni krooni (2,5%) võrra võrreldes 2005. aastaga. Sealhulgas EL riikidest oli sissevedu 10,2% suurem ja kolmandatest riikidest 7 korda väiksem.

2005. aastaga võrreldes imporditi Eestisse 107,1 miljoni krooni (28,2%) võrra rohkem sealihha. Linnu- ja veiselihha toodi vähem, vastavalt 45,9 miljoni krooni (16,9%) ja 9,9 miljonit krooni (8,6%).

Keskmine sisseveohind sealihal oli 24,6 krooni kilogramm, mis on 2005. aasta hinnast 1,6 krooni (7%) kõrgem. Veiselihal 31 krooni kilogramm ja võrreldes eelmise aastaga 3,5 krooni (10%) madalam ning linnulihal 15,3 krooni kilogramm, mis on 2,6 krooni (14,7%) madalam eelmise aasta hinnast.

Joonis 13. Liha ja lihatoodete sissevedu, 2005-2006

Allikas: ESA, PÕM